

Pineto-Vaccinietum austroalpinum Tomažič 1942 v luči novega kodeksa

Pineto-Vaccinietum austroalpinum Tomažič 1942 in the light of the new codex

Mitja ZUPANČIČ

Biološki inštitut Jovana Hadžija ZRC SAZU, Novi trg 5, SLO-1000 Ljubljana, Slovenija

Izvleček: Skladno s kodeksom fitocenološke nomenklature smo naredili korekcijo imena združb *Vaccinio myrtilli-Pinetum sylvestris* var. geogr. *Castanea sativa* in *Vaccinio myrtilli-Pinetum sylvestris* var. geogr. *Trientalis europaea*.

Abstract: In accordance with the code of phytocoenological nomenclature, we have corrected the names of the following plant communities: *Vaccinio myrtilli-Pinetum sylvestris* var. geogr. *Castanea sativa* and *Vaccinio myrtilli-Pinetum sylvestris* var. geogr. *Trientalis europaea*.

Z raziskavami o kislih rdečeborovih gozdovih je začel Tomažič konec dvajsetih in v začetku tridesetih let. V začetku svojih raziskovanj je ločil dve asociaciji: *Pineto-Dicranetum spurii* Tomažič 1932 (mscr.) in *Pineto-Lycopodietum complanati* Tomažič 1932 (mscr.). Kasneje je ti dve fitocenozi združil v asociacijo *Pineto-Vaccinietum* Tomažič 1935 (mscr.), nato pa vse acidofilne borove gozdove v Sloveniji združil v asociacijo *Pineto-Vaccinietum myrtilli slovenicum* Tomažič 1939 (mscr.). Leto kasneje je na osnovi 12 fitocenoloških popisov ponovno spremenil ime asociacije v *Pineto-Lycopodietum complanati* Tomažič 1940 (mscr.). Na osnovi obširnejše tabele s 45 popisi in po primerjavi s podobno severozahodno fitocenozo *Pineto-Vaccinietum* (Kobenzda 1930) Br.-Bl. & Vliegier 1939 se je odločil za novo geografsko varianto *Pineto-Vaccinietum austroalpinum* Tomažič 1942. V šestdesetih letih smo ustrezno poimenovali asociacijo *Vaccinio myrtilli-Pinetum sylvestris austroalpinum* Tomažič 1942. Z medsebojno primerjavo južnoalpske in severnoevropske fitocenoze je Tomažič ugotovil določeno floristično podobnost in različnost fitocenzov. Floristična analiza je pokazala dokajšnjo različnost med obe-

ma fitocenoza (Tomažič 1942: 191-202), na osnovi katere je sklepal o pravilnosti odločitve za novo južnoalpsko geografsko varianto, ki jo šteje celo za samostojno asociacijo. To različnost je prikazal z izbiro značilnic in razlikovalnic asociacije, kjer je od severnoevropske fitocenoze prevzel le značilnico *Lycopodium complanatum*, dodal pa nove značilnice: *Dicranum spurium*, *Dicranum undulatum* (= *D. polysetum*) in *Vaccinium vitis-idaea*.

Ugotavljamo, da se značilnice severnoevropske fitocenoze *Melampyrum pratense* subsp. *vulgatum*, *Lycopodium complanatum*, *Lycopodium clavatum* in *Chimaphila umbellata* v južnoalpski fitocenozi pojavljajo v podobni ali celo enaki stopnji stalnosti, vendar z različno stopnjo srednje pokrovnosti, zdaj v prid tej zdaj oni fitocenozi. Pri nas manjka le značilnica *Pyrola chlorantha*.

Podobna je ugotovitev glede značilnic južnoalpske fitocenoze. Stopnja stalnosti značilnic *Dicranum undulatum* in *Vaccinium vitis-idaea* je podobna v eni in drugi fitocenozi. Le značilnice *Dicranum spurium* ni v severnoevropski fitocenozi, kar pa ne pomeni, da ni bila spregledana. Iz literature vemo, da se severno od Slovenije pojavlja na suhih

peščenih in barjanskih tleh v dolinskih območjih borovih gozdov do 400 m nad morjem (Gams, 1957: 91).

Med obema fitocenozama so dokajšne floristične razlike, ki jih navaja Tomažič (1942: 192). Med drugimi so po našem mnenju najbolj značilne za južnoalpsko fitocenozo naslednje južnoevropske oziroma južnoevropsko-ilirske vrste: *Castanea sativa*, *Erythronium dens-canis*, *Crocus napolitanus* in *Euphorbia carniolica*. Te vrste predlagamo za razlikovalnice južnoalpske fitocenoze in poimenujemo geografsko varianto v smislu novega kodeksa *Vaccinio myrtilli-Pinetum sylvestris* Kobendza 1930 var. geogr. *Castanea sativa* (Tomažič 1942) nom. nov. hoc loco; bazionim: *Vaccinio myrtilli-Pinetum austroalpinum* Tomažič 1942 (Art. 2b, 34); nomenklturni tip: Tomažič (1942: tabela, popis - 31) neotypus hoc loco. Geografsko varianto smo že tako poimenovali v članku Vegetacijski karti potencialno-naravne in realne vegetacije v merilu 1:500 000 (Zupančič & al. 1995).

Geografsko varianto *Vaccinio myrtilli-Pinetum sylvestris* var. geogr. *Castanea sativa* uvrščamo v zvezo *Dicrano-Pinion* (Libbert 1932) Matuszkiewicz 1962.

Severnoevropsko fitocenozo, poleg drugih (Tomažič, 1942: 192), izrazito ločita od južnoalpske geografske variante dve arktično-nordijski vrsti: *Trientalis europaea* in *Linnaea borealis*. Predlagamo, da sta ti dve vrsti razlikovalnici severnoevropske geografske variante in bi jo poimenovali *Vaccinio myrtilli-Pinetum sylvestris* Kobendza 1930 var. geogr. *Trientalis europaea* (Kobendza 1930) nom. nov. hoc loco; bazionim: *Pineto-Vaccinietum* (Kobendza 1930) Br.-Bl. & Vlieger 1939 (Art. 2b, 34); nomenklturni tip: Br.-Bl. & Vlieger (1939: tabela 6c, *Pineto-Vaccinietum myrtilli arctostaphyletosum*, str. 66)

Na koncu naj omenimo še Tomažičevo misel o reliktnosti združbe *Vaccinio-Pinetum* var. geogr. *Castanea sativa* (Tomažič, 1942: 180). O reliktnosti združb ne moremo govoriti, na kar je opozoril Šercelj (1963), zaradi

nenehnega razvoja vegetacije skozi čas. V združbah se pojavljajo nekatere rastlinske vrste iz minulih obdobij, ki so iz starejših geoloških obdobij po poledenitvi (npr. praeboreal, boreal), večina rastlinstva pa se je med obdobji spreminjala in prilagajala trenutnim ekološkim razmeram. Vsaka združba ima skozi daljši ali krajši čas svoj nenehni razvoj. Dinamičnost združbe *Vaccinio-Pinetum* var. geogr. *Castanea sativa* se zrcali v pojavljanju drevesnih vrst: *Quercus petraea*, *Q. robur*, *Castanea sativa*, *Fagus sylvatica*, *Carpinus betulus*, *Ulmus sp.*, *Sorbus aucuparia*, *S. aria*, *Prunus avium*, *Pyrus communis*, *Picea abies* idr., ki teži k novim optimalnejšim oblikam fitocenz, če so za to dane ekološke razmere.

Summary

According to the new Codex we rename the phytocoenosis *Vaccinio myrtilli-Pinetum austroalpinum* Tomažič 1942 into the geographic variant *Vaccinio myrtilli-Pinetum sylvestris* Kobendza 1930 var. geogr. *Castanea sativa* (Tomažič 1942) nom. nov. hoc loco; Basionym: *Vaccinio myrtilli-Pinetum austroalpinum* Tomažič 1942 (Art. 2b, 34); Nomenclationis typus: Tomažič (1942: table, releve 31) neotypus hoc loco. The differential species of the geographic variant are: *Castanea sativa*, *Erythronium dens-canis*, *Crocus napolitanus*, and *Euphorbia carniolica*.

We define the north European phytocoenosis *Vaccinio myrtilli-Pinetum* (Kobendza 1930) Br.-Bl. & Vlieger 1939 as the geographic variant *Vaccinio myrtilli-Pinetum sylvestris* Kobendza 1930 var. geogr. *Trientalis europaea* (Kobendza 1930) nom. nov. hoc loco; Basionym: *Pineto-Vaccinietum* (Kobendza 1930) Br.-Bl. & Vlieger 1939 (Art. 2b, 34); Nomenclationis typus: Braun-Blanquet & al. (1939: table 6c - *Pineto-Vaccinietum myrtilli arctostaphyletosum*, pag. 66). The differential species of the geographic variant are: *Trientalis europaea* and *Linnaea borealis*.

We nowadays no more consider the association *Vaccinio-Pinetum* var. geogr. *Castanea sativa* to be a relict phytocoenosis.

Literatura

- BRACN-BLANQUET, J., G. SISSINGH, J. VliegE, 1939: Klasse der *Vaccinio-Piceetea*. Prodrromus der Pflanzengesellschaften. Comite International du Prodrome Phytosociologique, 6.
- GAMS, H., 1957: Kleine Kryptogamenflora, Stuttgart.
- ŠERCELJ, A., 1963: Razvoj würmske in holocenske vegetacije v Sloveniji.- Razprave IV. razreda SAZU 7: 361-418 + 4 tab. Ljubljana.
- TOMAŽIČ, G., 1942: Asociacije borovih gozdov v Sloveniji. II. Acidofilni borovi gozdovi. Razprave matematično-prirodoslovnega razreda akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani 2: 161-240 + 1 priloga. Ljubljana.
- ZUPANČIČ, M., L. MARINČEK, A. SELIŠKAR: Karti potencialno naravne in realne vegetacije Slovenije v merilu 1:500 000 + 2 karti.- Nacionalni atlas Slovenije. (v tisku).